

Siðsøga

Óli Jacobsen

Jovina Højgaard:

SPÆL OG ARBEIÐI Í ÆÐUVÍK

Lívið í Æðuvík mundi líkjast nógv lívinum í øðrum bygðum í landinum. Men Jovina dugur væl at greiða frá í smálutum

Jovina

Fyrsti skúlin var heima hjá Daviu og Emil Davidsen. Her eru tey saman við børnunum, Hans Andreas, Ketty, Hjalmar, Sanna og Michael

3. partur

Hvussu var at vera barn í Æðuvík fyrrapartin í undanfarnu øld? Millum annað hesum greiðir Jovina frá í hesum partinum

Í skúla

Ætlanin var upprunaliga, at børnini í Æðuvík skuldi bert ganga í skúla eina viku um árið. Men soleiðis bleiv ikki. Foreldrini sendu børnini heim á Toftir í skúla. Tey gistu hjá skyldfólki, tá tað ikki var veður at ganga millum bygdinar. Annars varð gingið. Men hetta hevur verið ein rættiligur teinur til gongu, fimm kilometur hvønn vegin.

Ikki fyrr enn í 1930 kom fastur lærari til Æðuvíkar. Frá 1959 fóru børnini aftur av bygdini at ganga í skúla, men nú vórðu tey flutt við bili til størri skúlnar í sóknini.

Skúlin var fyrst uppi hjá niðursetufólkunum, Daviu og Emil. Miðskeiðis í 1930-unum var hann uppi hjá Lars. Men tá húsini hjá honum vórðu niðurtikin varð skúlin hjá Idu og Jens.

Eg fór í skúla 7 ára gomul. Hetta var uppi hjá Jensi. Konan, Ida, var systir John Davidsen, kendur lærari í Havn. Eg fekk griffil og talvu at rokna uppá.

Fakini vit høvdu vóru danskt, føroyskt, landalæra, bíbilsøga, sálmafers, rokning og vakurleikaskrivning. Enskt høvdu vit síðsta árið. Alt hetta skuldu vit lesa uppá heima og duga uttanat. Mær dámdi væl at ganga í skúla. Vit fóru í skúla kl. 8, fóru so til morgunmat kl. 12 í ein hálvan tíma. Vit fingi frí kl. 3 seinnaartin.

Fyrsta árið var Elisar í Beitinum av Glyvrum lærari. Næstu fimm árin var tað Petur Andreassen av Velbastað. Hann var lærari í nógv ár í Skúvoy. Hann skrivaði seinna Skúvoyar søgu í tveimum bindum. Petur var góður roknilærari, tabellina skuldu vit læra uttanat.

Síðsta árið var lærarin Óli Hansen, ættaður úr Svínø. Hann gjørdist seinna lærari í Söldarfirði.

Hesir vóru ferðalærarar, teir vóru skiftivís eina viku í Æðuvík og tvær vikur í Lamba. Men fyri tað kundu vit ikki taka okkum av lottum, vit høvdu nógv heimaarbeiði hesar tvær vikurnar, vit høvdu frí. Eg haldi, at vit lærdu eins nógv sum í øðrum skúlum.

Í húsini við Naadens Budskab

Vit plagdu at bera blaðið Naadens Budskab í hvørt hús í Æðuvík og Rituvík. Hetta var eitt blað, sum Føroya Traktatgrunnur hjá

brøðrasamkomuni bað okkum deila út. Tað byrjaði at koma út í 1927. Tað var fyra síður á somu stødd sum Sunnudagsblaðið hjá Heimamissionini, sum øll kenna. Tað var fyrst prentað á prentsmiðjuni hjá Føroya Socialdemokrati og seinna hjá B.Z. Jensen. Tað kom út eina ferð um mánaðin árin 1927-43. Tá varð tað avloyst av Náðiboðið, sum kom eitt stutt tíðarskeið.

Spøl

Hjá børnum var ikki so nógv at fara til, men vit høvdu tað stuttligt, spældu nógv. Eitt av spølunum var at lofta bólt. Eg kláraði ongantíð meira enn 3 bóltar. So var tað at lakka paradís, hoppa um band, pinnaspæl, renna dyst, renna kapp, spæla bro, bro brille, banka kjøt, hoppa av steinum og mangt annað.

Tá tað ikki var veður at vera úti, spældu vit við dukkum. Eg hevði fingið dukkur, tá ið eg var í Havn og ferðaðist. Eg seymaði og bant uppá tær. Vit gjørdur dukkur úr sváulpinnum og klyptu klæðir til tær, so gjørdur vit kommodur úr sváuldósum, sum vit límaðu saman. Vit fingi príslistar frá Daells Varehus og frá Sport. Tað var stuttligt at ynskja sær okkurt úr hesum príslistum. Mamma plagdi at bestilla onkuntíð. Tað var so spennandi, tá ið pakki kom úr Danmark. Tá ið mamma ikki brúkti príslistan meira og ein nýggjur var komin, sluppu vit at klippa okkum pappírdukkur úr honum. Eisini lærdu vit at binda, tað bleiv nógv bundið ta tíðina, eg var barn. Vit brúktu føroyskar sokkar, undirbuksur, undirklokkur, alt skuldi bindast.

Nýhugsan hjá pápa við »hitaskipan«

Tað var bara varmi í køkinum, har vit høvdu ein góðan komfýr. Pápi gjørdi uppi yvir komfýrinum ein lemm, sum mamma lat upp um kvøldið, so varmi kom upp á loft í kamarið, har vit svóvu, so tað var fløtt at koma í song. Abbi svav í einum kamari inn av køkinum, so hann fekk eisini varma haðani. Vit høvdu eisini ein petroleumsovn, sum mamma plagdi at tendra, tá ið vit skuldu hava varma í stovuni. Men vit brúktu

køkin at vera í dagliga. Eitt kamar var inn av gongini. Har var altíð fløtt, tí ein kúgv stóð beint niðri undir í kjallaranum. Eisini var lemmur í gongini niður í kjallaran. Vit høvdu hoyggjhús við síðuna av køkinum, so tað var ein hurð úr køkinum inn í hoyggjhúsið. Tað var so deiligt um veturin, tá ið tað ikki var veður at fara út. So kundu vit bera hoyggið tann vegin niður í kjallaran.

Hugni í køkinum

Fastur mín búði áfast okkara húsum. Um veturin, tá ið kvøldini vóru long, plagdu vit at fara inn til teirra. Hon las so nógv, so hon visti eisini nógv. Hon sat altíð við síðuna av komfýrinum á einum torvkassa við einum nýbakaðum breyði og einum margarinpakka. So skar hon breyðflisar og smurdi margarin uppá til tey mongu børnini, sum komu innar. Har var ein langur bonkur framvið veggnum. Har sótu vit og kappadust um at fáa eina breyðflís. Tað var so hugnaligt at minnast aftur á. Hon dugdu væl at greiða frá. Onkuntíð var tað um trøll og annað ónáttúrligt. Tá vóru vit bangin fyri at fara inn aftur til okkara, tá tað var bølamyrt. Tá plagdi eg at halda í hondini á systir míni.

Eisini kundi tað vera okkurt syrgiligt, kanska um børn, sum vóru sjúk ella høvdu misti mammu sína. Tá grótu vit, men kortini var tað hugnaligt inni hjá henni.

Tað skuldi eisini arbeiðast

Vit sluppu ikki bara at spæla, vit máttu eisini arbeiða. Inni var tað so, at eg og Hanna, systir mín, skuldu skiftast um at feia gólvini og at vaska upp. Mær dámdi betri at vaska upp. So var tað útiarbeiðið. Eitt var torv. Pápi var altíð til skips, men hann skar torv millum túrar. So máttu vit hjálpa abba. Fyrst var tað at bera burtur. Torvið varð lagt niður á vøllin. Tá tað var tornað omaná varð tað vent. Tá tað var nógv turt var at seta upp. Vit lögdu eina torvu slætta so lögdu vit tvær torvur krossaðar móti henni. Tá tað var nógv turt var at fara at hjálpa abba at laga tað í ein lut. Vit bóru torvið, og hann lagaði. So var flag lagt omaná, fyri at tað ikki skuldi blíva vátt. Vit høvdu trý støð, sum eg